

د خپرک اقتصاد پوه او پریالی

هدیر اثر مخکنه وشوه

د کب ۱۴ مه: د لوگر اطلاعاتو او فرهنگ ریاست کې د ځوان لیکوال عزیز احمد فضلي د چاپ شوي اثر مخکنه وشوه، چې په دې ادبي او فرهنگي غونډه کې د لوگر والي عبدالقیوم رحيمي، دلوگر اطلاعاتو او فرهنگ رییس عبدالرحمن نسل، د ملي راهب ټولیز یون آمر محب الله آرمل او گڼ شمیر لیکوالانو، شاعرانو، د ادب مینوالو او د رسنیو خبریانو گډون کړي و. د کتاب مخکنې غونډې نه یلیزه وینا د لوگر اطلاعاتو او فرهنگ رییس عبدالرحمن نسل وکړه، وې ویل، چې د خوښې ځای دی، نن په لوگر کې ځوانانو فرهنگي ارزښتونو نه زیاته پاملرنه کړې، چې یو له دغو فرهنگي ارزښتونو د کتاب دولت فرهنگ یادولای شو. همداراز نسل د تېرو فرهنگي غونډو په ارزښت او لاسته راوړنو هم خبرې وکړې، وې ویل، چې د ځوانانو هڅونه فرهنگي ارزښتونه دي، ددې لامل شوي، چې ډیری ځوانانو د مطالعې دود په ځان منلي او دولت په نوسه فکري ډبرمو نه وده ورکړې، لیکنې کوي او کتابونه خپروي. د لوگر اطلاعاتو او فرهنگ رییس عزیز احمد فضلي ته د لادیریو بریاو هیله وکړه او ډاډیې ورکړه؛ چې د پرمختګ په برخه کې به یې د هر ډول مرستو نه ځان ونه سپوي.

محدود نظرونه لري، د دوی د ذهن په روښانولو کې به دا مرسته وکړي، چې د ولسمشر محمد اشرف غني د پنځه کلنې دورې ټولې کړنې په لنډو جملو کې خلکو ته ورسوم، تر څو خلک پرې خبراوی تر لاسه کړي. فضلي وايي، چې د فرهنگي کاروان له هڅونې ما ته دا روحیه راکړل شوه، چې نورې لیکنې وکړم او کتابونه خپاره کړم. دویلو وړ ده، چې د دغه روان کال په لړ کې دا اتم ځل دی، چې د لوگر اطلاعاتو او فرهنگ ریاست د لوگریو لیکوالانو د چاپي کتابونو مخکنې کوي او په همدې توګه ډیری لیکوالان هڅول شوي، چې کتابونه چاپ او خپاره کړي، چې دا د فرهنگ او ادب په ډګر کې لویه لاسته راوړنې یادولی شو.

وروسته لوگر والي عبدالقیوم رحيمي وینا وکړه، د کتاب لیکوال ته یې ددې سترې پنځونې مبارکي ورکړه او ددغه چاپي اثر چې د ولسمشر په کړنو او لاسته راوړنو لیکل شوي، خوښي هم څرګنده کړه. همدارنګه لوگر والي د ولسمشر په اقتصادي فعالیتونو وغږیدل او د هېواد پرمختګ یې د ځوانانو منسجم کیدل او یوالي یادونه وکړه، چې ټول ځوانان هېواد خپل ملکیت وګڼي، بیا نو هیڅکله مخالف لوري نشي بریالی کیدای، چې د شخص په ملکیت تعرض وکړي. رحيمي له ځوانانو غوښتنه وکړه، چې زور مو په قلم او فکر وازماینې، نه په جنګ او جګړو. په همدې توګه څو تنو لوگریو پیاوړي لیکوالانو، دملي راهب ټولیز یون آمر او نورو د خپرک اقتصاد پوه او بریالی مدیر په چاپي کتاب ویناوې وکړې، بښکنې او ستونزې یې هم لیکوال ته په ګوته کړې. ددغه اثر لیکوال ښاغلی عزیز احمد فضلي دی، چې د پکتیا پوهنتون د دریم ټولګي د حقوقو او سیاسي علومو پوهنځي کې زده کړې کوي. ښاغلی عزیز احمد فضلي د فضل احمد زوی ده، چې په کال ۱۳۷۹ هجري لمريز د کتب خیلو علیا په سیمه کې زیږدلی دی. د «خپرک اقتصاد پوه او بریالی مدیر» اثر په (۱۸۹) مخونو کې په رنگه پښتې اوښه کیفیت، د (۱۰۰۰) ټوکه په شمیر د نوي فکر خپرنډویه ټولنې د بنسټ ایښودونکي استاد حبیب الرحمن په مالي همکاري چاپ شوی، چې پکې د ولسمشر غني د پنځه کلنې دورې کړنې، لاسته راوړنې او سفرونه پکې ذکر کړي دي. ددغه چاپي اثر سريزه پخپله د کتاب لیکوال ښاغلي عزیز احمد فضلي لیکلې دی. د خپرک اقتصاد پوه او بریالی مدیر لیکوال ښاغلی عزیز احمد فضلي وايي؛ چې دغه فرهنگي کار ته مې خپله ملا وتړله، چې داسې یو کتاب خپور کړم تر څو راټولونکو نسلونو ته د ولسمشر کاري فعالیتونه او لاسته راوړنې په ډاګه شي، همدارنګه د ذهنیت په جوړونه کې، چې ځیني خلک د ولسمشر په کړنو

په لوگر کې د انځورگرانو، خطاطانو او حکاکانو ټولنه جوړه شوه

د کب ۷ مه: په لوگر کې د انځورگرۍ، خطاطۍ او حکاکۍ هنر د پیاوړتیا او پرمختیا په موخه د اطلاعاتو او فرهنگ په ریاست کې د انځورگرانو، خطاطانو او حکاکانو ټولنه رامنځته شوه.

ددغه ټولنې لپاره د گڼ شمیر خطاطانو، حکاکانو او انځورگرانو په شتون ټاکنې وشوې، چې د ټاکنو په پایله کې استاد حبیب الله سیدي د رییس په توګه او استاد مرتضی نورې د مرستیال په توګه وټاکل شول. د لوگر د اطلاعاتو او فرهنگ رییس عبدالرحمن نسل وايي، چې ددې ټولنې په واسطه به همدا قشر وکولای شي، چې خپلې هنري چارې تنظیم کړي او د خطاطۍ، نقاشۍ او حکاکۍ هنر ته پراختیا ورکړي. د اطلاعاتو او فرهنگ رییس عبدالرحمن نسل د یادې

و اینبار حنجره طلايي ديگري در بستر بیماری ...

نویسنده: محمد فهیم «سانکزی»
استاد سلام لوگری هنرمند حنجره طلايي کشور و شخصیت شناخته شده در کشور های جهان امروز در بستر مرضی بسر میرد ... استاد سلام لوگری فرزند هنرمند حنجره طلايي استاد ذری لوگری در سال (۱۳۱۳) در ولایت لوگر در ولسوالی محمد آغه قریه ده نو تولد گریدیده. پدرش استاد ذری لوگری نیز یکی از هنرمندان مشهور وقت خویش بود و دهها شاگرد برای موسیقی کشور تربیه و آموزش داده و استاد سلام نیز از جمله شاگردانش حساب میشود.

استاد سلام بیشتر از صد آهنگ را ثبت رادیو ټلوویزیون ملی نموده. ایشان هژده (۱۸) سال عمر داشتند که در عرصه موسیقی با رادیو کابل همکار شد رفته رفته شهرت یافتند و دهها آهنگ را برای علاقمندان اش عرضه کرد و نیز کنسرت های زیادی را در داخل و بیرون از کشور اجرا کرد و شهرت خاص داخلی و خارجی یافتند و همچنان ایشان در کنسرت ها و فستیوال ها در کشورهای خارجی چون: هند، جرمنی، فرانسه، آمریکا، کانادا، ازبکستان، چین و سایر کشورهای دیگر اشتراک نموده و برای موسیقی اصل کشور خدمت های فراوان نموده. آهنگ مشهور ایشان شیر و شکر نام دارد که به زبان پشتو و دری ثبت گردید و تا حال علاقمندان و شنونده های زیادی دارد.

موسیقی اصل کشور (موسیقی لوگری) از برکت استاد سلام و استاد یلتون و دیگر هنرمندان در کشور و جهان مشهور شده و تا کنون علاقمندان خاصی خود را دارد... در سال (۱۳۸۲) سیزده هشتاد و هجری خورشیدی استاد سلام لوگری از سوی وزارت اطلاعات و فرهنگ کشور لقب استادی را کسب کرد... اکنون در اینجا میخواهم به مصاحبه های رسانه ها که در همین وقت ها همراه استاد سلام لوگری شده و گفته های ایشان را بیان

ټولنې رامنځته کیدو موخه د دوی راټولیدنه او خلکو ته هنري چوپړتیاوې ترسره کول یادونه وکړه، چې ددوی چارې منظمې شي او دغه راز هغه ځوانان چې له دې هنر سره لیاالتیا لري، ځانګړې زده کړې او چوپړتیاوې ورته وړاندې کړي. تسلسل زیاته کړه، چې د ټولنې له رییس، مرستیال او غړو سره به دایمي اړیکې ساتي او که په دې برخه کې کوم فرصت چمتو کیدو له ټولنې سره به یې شریکوي، تر څو د همدې مسلك لارویانو چارې وغوړېږي. د یادونې وړ ده، چې اوس مهال لوگر کې په لسګونه انځورگران، خطاطان او حکاکان کار کوي او دغه راز گڼ شمیر زده کوونکي هم په دې برخه کې زده کړې کوي؛ خود دوی د چارو د تنظیم او یوالي په موخه واحد ټولنه شتون نه درلود او له دې وروسته به ددغه هنري ټولنې لخوا به کاري چټکتیاوې رامنځته او د هنر پراختیا لپاره ښه ګام ګڼلای شو.

از روز ملی، حفاظت از میراث های فرهنگی در لوگر تجلیل بعمل آمد

از روز ملی حفاظت از میراث های فرهنگی در ریاست اطلاعات و فرهنگ لوگر تجلیل بعمل آمد، مسوولان ریاست اطلاعات و فرهنگ می گویند که میراث های فرهنگی هويت تاريخی یک ملت را نمایان می کند و مردم باید در حفظ میراث های فرهنگی این ریاست را یاری رسانند. **بقیه در صفحه ۲**

کنم ایشان در یکی از مصاحبه های یکی از رسانه چنین میگویند: مه استاد سلام استم به حالت مرضی اقدامی، به نداوی ضرورت دارم، ولی کسی در قاصه نم نیست، (۷۰) هفتاد سال خدمت صادقانه کردم برای افغانستان و نام لوگر را در (۲۳) ولایت های دیگر من و پدرم روشن کردیم ...

در یکی از مصاحبه های دیگر ایشان چنین گفتند: من یلتون، احمد ظاهر، عبدالرازق و دیگران را به دوستی و رفیقی گرفتم و اینها تا آخر زنده گی همراهم همکار بودند، کسی همراهم کمک نکرد، یک دینار هم همراهم کسی کمک نکرد و چیزی که سامان و وسایل خانه و دارایی داشتم سر خود خرج کردم... استاد سلام لوگری که فعلاً (۸۵) هشتاد پنج سال عمر دارد بنیای خویش را از دست داده و پاهایش نیز از کار افتاده و با مرضی های دیگری در بستر دست و پنجه نرم میکند، او اکنون در قریه ده نو ولسوالی محمد آغه با چهار فرزندش زنده گی میکند و در حالت سخت و ناداری و مرضی بسر میرد ولی هیچ یکی از دولتمردان و سیاسیون برسان و احوال ایشان را نگرفته اند.

او که تقریباً بیش از هفت سال میشود در بستر مرضی بسر میرد ... و خانواده استاد سلام لوگری نیز گله و شکایت دارند که در سالیان اخیر هیچکسی برای پرسیدن احوال ایشان نیامده اند... استاد سلام لوگری در وضعیتی بدی بسر میرد و ضرورت است تا روانه خارج از کشور شود و نداوی شود.

آرامگاه علی اکا

آرامگاه علی اکا از جمله آبدات تاریخی ولایت لوگر بشمار میروید، که در قریه یوسف ولسوالی برکی برک ولایت لوگر موقعیت دارد این آبداد دارای چهار مناره، رواق های زینتی و گنبد نیمه تخریب میباشد. چون این آبداد جدیداً ثبت گردیده به تحقیق بیشتر ضرورت دارد. البته این آبداد مربوط به دوری اسلامی میباشد. **ترتیب کننده: محمدی**

موسیقی اصل کشور کرده و دهها شاگرد برای موسیقی اصل کشور تربیه و آموزش داده و داشته زنده گی خویش را وقف همین راه نموده و از برکت سروده های ایشان بیشتر هنرمندان مشهور و محبوب شده اند.

ولی باز هم دولت در قبال ایشان بی توجه اند و سال به سال ما این هنرمندان که فخر کشور، فرهنگ و موسیقی اصل ماست را از دست میدهیم که مثال های آن مرحوم استاد یلتون و مرحوم استاد عبدالرشید مشهور به ماشینی وغیره است و این یک نگرانی بزرگ و ضربه محکم بر فرهنگ و موسیقی اصل کشور است.

در اخیر امید دارم که دولت در قبال استاد توجه نموده و برای ایشان کمک های لازم را بکنند و امید دارم که هنرمندان موسیقی اصل کشور دوباره جایگاه اصل خود را در کشور و دهلای مردم پیدا کنند. من که از حال و وضعیت وخیم استاد اطلاع حاصل نمودم اشک از چشم هایم جاری شد یبعد سخت برابم تمام شد و بارهاست که تأسف میخورم که هنرمندان اصل کشور با وجود زحمات فراوان و داشته های ماندگار که از خویش بیجا میگرداند هیچگونه قدر دانی از ایشان نمیشوند.

و دعا میکنم و از بارگاه خداوند (ج) خواهان شفا عاجل و کامل برای استاد سلام لوگری هستم... اکنون باید خاطر نشان بسازم که علل این نابسامانی ها و این مشکلات چیست؟ دولت های سابق مخصوصاً جمهوری دموکراتیک افغانستان تحت رهبر حزب دموکراتیک خلق افغانستان یگان دولتی بود که هنرمندان در آن دولت جایگاه اصل خویش را دریافتند و موسیقی اصل کشور پیشرفت به سزایی داشت و روز به روز به طرف پیشرفت روان بود.

هنرمندان قدری زیادی داشتند و دولت توجه خاصی برایشان داشت و از هر لحاظ از حمایت دولت برخوردار بودند در آن هنگام بود که موسیقی اصل کشور و هنرمندان آن شهرت جهانی دریافتند. کشور نیز از هر لحاظ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی گلزار شده و به طرف خوشبختی ها روان بود ولی با تأسف با شدت گرفتن جنگها مخصوصاً جنگ های تنظیمی کشور از هر لحاظ سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و نظامی متلاشی شده و کشور مسان افغانستان تباه و صدها سال به عقب افتاد.

تاریخ

لوگر در آثار مورخان و جغرافیا نگاران (یونانی و اسلامی) قسمت اول

نویسنده: استاد شاه محمود محمود
مقدمه: لوگریا لهوگر یا لهوگرد نام ولایتی است در جنوب کابل، با سابقه درخشان تاریخی و فرهنگی. این ولایت در طول تاریخ فراز و نشیب های زیادی را پشت سر گذاشته است، و سردی و گرمی، غم هاو خوشی های مردم خود را دایماً در آغوش گرفته است، لوگر ای که هنوز نام اش، محققین و دانشمندان را به خود مشغول داشته است، تا سرزمینی که امروز با نام لوگر گره خورده است؛ چگونه آثار اریشه یابی نمایند.

موقعیت استراتژیک لوگر در بین ولایات کابل، غزنی، ننگرهار، بامیان، وردک و پکتیا قرار داشته که این ولایت را بیشتر از دیگر مناطق افغانستان در معرض تهاجم و تحولات نظامی و سیاسی قرار داده است، چنانچه بیشتر سلاطین و کشور کنشایان و مهاجمان از گذشته های دور، به خصوص از زمان هجوم اسکندر مقدونی، تا امروز برای رسیدن به کابل ویا تسلط بر افغانستان با لوگر و مردم آن، دست و گریبان داشتند.

وایا اینکه لوگر در مسیر راهی بود که یونان و باختری ها، کوشانی ها، برهمن شاهان، کابل شاهیان، اعراب مسلمان، غزنویان، غوریان، چنگیزیان، تیموریان، بابریان، فارسیان ودرانیان را به طرف هند رهنمائی میکردند، در تاریخ معاصر افغانستان به ویژه در قرن نهم میلادی، لوگر ولوگریان در مبارزات استقلال خواهی در صوف اول مجاهدین قرار داشتند قهرمانان و غازیان این ولایت در اخراج و شکست انگلیس ها در جنگ اول، دوم و سوم افغانستان با انگلیس نقش عمده و ارزنده داشتند.

بار ثانی این مردمان لوگر بودند که دوشادوش برادران و مر دمان دیگر ولایات افغانستان، در طول مبارزه و جهاد علیه اشغال گران روسیه شوروی در صوف اول قرار گرفته بودند و چگونگی جهاد و مبارزه و میزبانی مجاهدین افغانستان را نمیتوان در این خلاصه بیان کرد. فصل ها و کتابهای ضرورت است که آن همه وقایع و مطالب را باز گوئی نمایند. به همین مناسبت لوگر را باب الجهاد گفته اند. بنابراین لوگر در تمام دوران تاریخ نقش تعیین کننده را، در روند سیاسی - نظامی افغانستان داشته است. در این گفته ها و ناگفته های مختصر، لوگر را در لابلای اسناد و نوشته های مورخان و جغرافیسه نگاران یونانی و اسلامی به پژوهش و بررسی گرفته، تا باشد نام، موقعیت و جایگاه این ولایت را در تاریخ افغانستان مشخص ساخته باشم.

۱- لوگر در منابع یونانی ها
تحقیقات و پژوهش های جغرافیایی و تاریخی، هر چند مختصر است اما موقعیت جغرافیایی - سیاسی لوگر در دوره قبل از اسلام، به خوبی آشکار بوده است، چنانچه این شهر در تاریخ افغانستان از زمان پیشدادیان و حتی زمان اسکندر مقدونی در صحنه حیات سیاسی موجود بوده و در تاریخ و جغرافیای سیاسی کشور ما، مقام و جایگاه مهم و خاصی را دارا بوده است. «تخت جمشید» در سجاوند لوگر در یکی از بلند ترین محلات آن قرار دارد، و موجودیت قدیمی ترین آبداد تاریخی در این جا، خود نمایانگر آنست که: یکی از مناطق حکمرانی جمشید ویا به عباره دیگر یمادشاه، در جنوب هندوکش در سجاوند (سکاوند) لوگر موجود بود.

مورخین یونانی به خصوص بطلمیوس و دیگر مورخین اسکندر مقدونی هنگامیکه راجع به کابل صحبت مینمایند از شهر های نام میرند که شهر لوگر را در آن نام ها می یابیم. مانند اورتسپاناتا کابورا که همان کابل فعلی است. بطلمیوس باشندگان آنرا کابلی تی خوانده و ولایات و محلات مجاور آن: ارغنده، وردک و لوگر را بنام های ارگردا و بگردا و لوگر نا یاد نموده اند.(۱)
دیده میشود برای نخستین بار در اسناد و مدارک مکتوب با نام لوگر نا که لوگر فعلی میباشد برمی خوریم. نویسنده گان بعدی با کمی تغییرات از آن به نام های لوگر نا، لهوگر، لهوگر، لوگر، لوگر، لوی غر ویا لآخراه لوگریاد کرده اند. در زمان حکمرانی یونان و باختری ها، و کوشانی ها، لوگر بیشتر به یک شهر مذهبی و دینی شهرت داشت. در این هنگام لوگر را به اسم سکاوند ویا سجاوند نیز میدانستند. بنابراین لوگر یکی از مراکز ادیان برهمنی و بودایی گردید. دین هندوئیسم و برهمنیسم در سجاوند لوگر هزاران زایر و معسقد را به خود می کشا ند، در حالیکه در زمان کوشانی ها، بودیسم در این ولایت پیروانی یافت و آرام آرام از ادیان مشخص گردید و دست بالا داشت و امروز موجودیت معابد بودایی در منطقه عینک ویا آتینک تأیید قنقار ما است.

با در نظر داشت نکات فوق، لوگر نا بطلمیوس احتمالاً لهوگر یا لهوکر نا (خون کردن) به معنی قربانی کردن بوده که مردمان هندوئیسم، برهمنیسم و بودیسم در هنگام عبادات خویش، قربانی هایی را انجام میدادند، در زبان سانسکریت و هندی «لهو» به معنی خون و «کر نا» فعل کردن و «کر» به معنی کرد یا انجام داد، میباشد.
ممکن است که لوگر نا بطلمیوس به همین معنی به کار رفته باشد. چنانچه تا امروز مردم ما به خاطر رهایی از مصایب ویا در ارتباط به مسائل خوشی ویا آمدن مسافر، بنابر گفته بزرگان گفته میشد که یک خون کرد؛ این خون کردن قربانی یا خیرات است که خانواده ها با داشتن توان مالی خویش گوسفند یا گاو را ذبح می نمودند و گوشت آنرا بین دیگران توزیع میکردند) که این خون کردن، همان قربانی کردن و صدقه است.

بقیه مطلب در شماره بعدی